

Sag C-748/23 [Gekus]ⁱ

Sammendrag af anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 98, stk. 1, i Domstolens procesreglement

Dato for indlevering:

6. december 2023

Forelæggende ret:

Sąd Najwyższy (Polen)

Afgørelse af:

20. oktober 2023

Sagsøger:

C. Limited

Sagsøgt:

M.S.

Hovedsagens genstand

Sag om betaling – forudgående mellemaf afgørelse – mellemaf afgørelse til prøvelse af, om en dommer ved Sąd Najwyższy (øverste domstol) opfylder kravene om uafhængighed og upartiskhed

Genstand og retsgrundlag for forelæggelsen

Artikel 19, stk. 1, andet afsnit, TEU, sammenholdt med chartrets artikel 47 om grundlæggende rettigheder – kriterier for anerkendelse af, at kravene om uafhængighed og upartiskhed er opfyldt – sammensætningen af et dommerkollegium, der skal vurdere, om en dommer ved Sąd Najwyższy (øverste domstol) er upartisk

ⁱ Den foreliggende sags navn er et vedtaget navn. Det svarer ikke til et navn på en part i sagen.

Præjudicielle spørgsmål

- 1) Skal artikel 19, stk. 1, andet afsnit, TEU, fortolket i lyset af chartrets artikel 47, forstås således, at omstændighederne ved udnævnelse af en dommer til et dommerembede kan indikere, at dommeren ikke opfylder kravene om uafhængighed og upartiskhed, hvis omstændighederne ved udnævnelsen fører til, at der oprettes en domstol, der krænker en persons ret til adgang til domstolsprøvelse, eller at manglende opfyldelse af disse krav afgøres ved, at dommeren passivt accepterer (ved at dømme i sagen) uregelmæssigheder i proceduren for den pågældendes udnævnelse som dommer, hvilket fører til, at der oprettes en domstol, der krænker den enkeltes ret til adgang til domstolsprøvelse?
- 2) Skal artikel 19, stk. 1, andet afsnit, TEU, fortolket i lyset af chartrets artikel 47, forstås således, at der i forbindelse med en forudgående prøvelse af, om en dommer ved Sąd Najwyższy (øverste domstol) er upartisk, ikke kan deltage dommere, hvis deltagelse, eftersom de er udnævnt til dommere ved Sąd Najwyższy (øverste domstol) efter indstilling fra domstolsrådet oprettet i overensstemmelse med bestemmelserne i loven af 8. december 2017 om ændring af lov om det nationale domstolsråd og visse andre love ([...], i sig selv krænker en persons ret til adgang til domstolsprøvelse?
- 3) Hvis det andet spørgsmål besvares bekræftende, skal artikel 19, stk. 1, andet afsnit, TEU, fortolket i lyset af chartrets artikel 47, da forstås således, at Sąd Najwyższy (øverste domstol) i henhold til national ret er forpligtet til at udforme rettens sammensætning i forbindelse med en mellemafgørelse om en dommers upartiskhed, uden deltagelse af sådanne dommere, og som en sidste udvej, til at undlade at anvende en national bestemmelse om, at en sådan anmodning skal behandles af et dommerkollegium bestående af fem dommere og til at behandle anmodningen i et andet dommerkollegium, uden deltagelse af sådanne dommere?

Anførte EU-retlige bestemmelser

Artikel 19, stk. 1, andet afsnit, TEU

Artikel 47 i chartret om grundlæggende rettigheder

Relevante nationale retsfor skrifter

Ustawa z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (lov om den øverste domstol af 8.12.2017, konsolideret udgave, Dz.U. af 2023, pos. 1093 som ændret, herefter »loven om den øverste domstol«), artikel 29

Kort fremstilling af de faktiske omstændigheder og retsforhandlingerne i hovedsagen

- 1 Tvisten i hovedsagen er mellem et irsk selskab og en irsk statsborger. Den vedrører parternes forpligtelser og ansvar i forbindelse med retssager, der gennemføres på Polens territorium. Den endelige dom, der afsiges af retten i anden instans i denne sag, skal fuldbyrdes i Irland, men sagsøgte indgav en begæring til den irske domstol om at nægte anerkendelse af fuldbyrdelse af dommen på grund af krænkelser af hans ret til adgang til domstolsprøvelse, fordi der under sagens behandling deltog en dommer, der er blevet beskikket af justitsministeren.
- 2 Appellanten har lagt følgende omstændigheder til grund for at godtgøre at betingelsen om uafhængighed og habilitet ikke er opfyldt. For det første blev der fremsat forslag fra præsidenten for Republikken Polen om at dommer JG skulle udpeges til embedet som dommer ved Sąd Najwyższy (øverste domstol) i overensstemmelse med en resolution fra domstolsrådet, der blev oprettet efter den seneste retsreform. For det andet underskrev dommer JG erklæringen for dommere ved Izba Cywilna Sądu Najwyższego (afdelingen for civile sager ved Sąd Najwyższy), hvorefter dommen afsagt af Domstolen den 19. november 2019, *A.K. m.fl. (Uafhængigheden af disciplinerafdelingen med den øverste domstol)*, C-585/18, C-624/18 og C 625/18, EU:C:2019:982 ikke berører dommere ved afdelingen for civile sager ved Sąd Najwyższy, der er udpeget til dommere ved en resolution fra domstolsrådet i dens nye sammensætning. For det tredje har appellanten henvist til en udtalelse fra indstævnte M.S i hovedsagen, hvoraf det fremgår, at indstævnte, der hævder at hans ret til domstolsprøvelse ved en uafhængighed og upartisk domstol oprettet ved lov, er blevet tilsidesat, forsøger at få de irske domstole til at afslå at fuldbyrde de polske domme, der afsiges i hovedsagen.
- 3 For at tage stilling til anmodningen fremsat af appellanten om at tage stilling til, om retten er uafhængig, blev der udpeget et dommerkollegium med fem dommere ved Sąd Najwyższy (øverste domstol). I lukket retsmøde den 20. oktober 2023 udtrykte Sąd Najwyższy (øverste domstol) sat med en enkelte dommer (den refererende dommer, der også er formand for afdelingen med fem dommere) tvivl med hensyn til antagelsen til realitetsbehandling af anmodningen om prøvelse med henblik på afsigelse af en mellemafgørelse om rettens uafhængighed – hvilken anmodningen skulle afgørelse af en enkelt dommer – og med hensyn til kollegiet, der skulle pådømme anmodningens realitet, og rejste de præjudicielle spørgsmål, der er gengivet ovenfor.

De væsentligste argumenter, der anføres af hovedsagens parter

- 4 Ifølge sagsøgeren, vil sagsøgte – i tilfælde af, at Sąd Najwyższy (øverste domstol) afsiger en afgørelse, der for sagsøgte er ugunstig, og hvor dommer JG deltager – fortsat forsøge at modvirke, at domme fra polske domstole fuldbyrdes.

Kort fremstilling for begrundelsen for forelæggelsen

- 5 Det retlige problem, der er rejst i det præjudicielle spørgsmål, samt mellemaf afgørelsen i hovedsagen, hvorved der skal foretages en prøvelse af upartiskhed og uafhængighed [(herefter »mellemaf afgørelsen om upartiskhed og uafhængighed«)], har karakter af en EU-sag. For det første antages det, at indholdet af de bestemmelser, der regulerer proceduren for mellemaf afgørelsen om upartiskhed og uafhængighed, var forhandlet af Polens repræsentanter og repræsentanter fra Europa-Kommissionen. Det er derfor nødvendigt, at Domstolen giver fortolkningsvejledninger, der gør det muligt for Sąd Najwyższy (øverste domstol) at verificere, om virkningen af den polske lovgivers handlinger er i overensstemmelse med EU-standarderne på området for retten til en domstol. For det andet har denne sag EU-karakter, da tvisten i hovedsagen er mellem et irsk selskab og en irsk statsborger, og dommen skal også fuldbyrdes i dette land. Denne tvist vedrører imidlertid parternes forpligtelser og ansvar i forbindelse med retssager, der gennemføres på Republikken Polens område. For det tredje har Sąd Najwyższy (øverste domstol) ved afgørelse af 15. marts 2023 (Formanden for konkurrence- og forbrugerbeskyttelsesmyndigheden, C-326/23) allerede stillet et præjudicielt spørgsmål vedrørende fortolkningen af EU-rettens bestemmelser vedrørende en mellemaf afgørelse om upartiskhed og uafhængighed. Sąd Najwyższy (øverste domstol) i sin nuværende sammensætning, ønsker imidlertid at præcisere, at spørgsmålet, der blev stillet af Sąd Najwyższy (øverste domstol) sat med en enkelt dommer, blev stillet på samme tidspunkt i proceduren som i den foreliggende sag (retsmøde vedrørende en eventuel afvisning af anmodningen om en mellemaf afgørelse), og at sammensætning i den sag var omfattet af anvendelsesområdet for afgørelsen fra de sammensatte afdelinger: afdelingen for civile sager og afdelingen for arbejds- og socialforsikrings sager i Sąd Najwyższy (øverste domstol) af 23. januar 2020 (herefter »afgørelsen fra de tre sammensatte afdelinger ved den øverste domstol«).
- 6 Den ovenfor nævnte afgørelse er en dom fra den nationale domstol, og der henvises til denne dom i dommene af 12. maj 2022, W.J. (Ændring af sædvanligt opholdssted for en underholdsbidragsgiver) (C-644/20, EU:C:2022:371) og af 29. marts 2022, Getin Noble Bank (C-132/20, EU:C:2022:235). Det fremgår af denne afgørelse, at »de dommere, der deltog i pådømmelsen ved den pågældende afdeling ved den forelæggende ret, ikke er uafhængige og upartiske, og retten var ikke forudgående oprettet ved lov i henhold til artikel 19, stk.1, andet afsnit, TEU i lyset af artikel 47, andet afsnit, i chartret«. Den forelæggende ret påpeger, at virkningerne af denne afgørelse ikke blev ophævet ved dom af 20. april 2020 fra Trybunał Konstytucyjny (forfatningsdomstolen), hvilket også blev bekræftet i praksis fra Sąd Najwyższy (øverste domstol). Trybunał Konstytucyjny (forfatningsdomstol) har nemlig ikke kompetence til at erklære afgørelser fra Sąd Najwyższy (øverste domstol) forfatningsstridige. Derfor er synspunktet om, at afgørelsen fra de tre sammensatte afdelinger i Sąd Najwyższy (øverste domstol) er en nullitet, ikke korrekt.

- 7 Det første spørgsmål er vigtigt for den videre behandling af sagsøgerens anmodning om gennemførslen af en mellemaf afgørelse om upartiskhed og uafhængighed. Sagsøgeren påpeger, at kravet om upartiskhed og uafhængighed blev tilsidesat henset til omstændighederne ved udnævnelsen af dommer JG ved Sąd Najwyższy (øverste domstol). I henhold til artikel 29, stk. 10, i loven om den øverste domstol, skal en anmodning, der er baseret på sådanne grunde, afvises. Afhængigt af Domstolens svar vil sagsøgerens anmodning om at der træffes en mellemaf afgørelse om upartiskhed og uafhængighed enten blive afvist eller henvist til realitetsbehandling. Dette afhænger af, om de bestemmelser i national ret, der tilsyneladende har til formål at implementere Domstolens (og indirekte Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols) domme, skal fortolkes i overensstemmelse med EU-retten, eller om de skal undlades anvendt. I virkeligheden forhindrer bestemmelserne i loven om den øverste domstol, der finder anvendelse i den foreliggende sag, muligheden for at fuldbyrde Domstolens domme på en måde, der opfylder kravene i henhold til artikel 19 TEU og artikel 47 i chartret.
- 8 Den forelæggende ret har påpeget, at et systemisk problem for så vidt angår dommernes upartiskhed og uafhængighed opstod i det polske retssystem ved etablering af Det Nationale Domstolsråd (herefter »domstolsrådet«) i en ny sammensætning, som førte til dets afhængighed af politisk magt. Derfor blev det i afgørelsen fra de tre sammensatte afdelinger ved den øverste domstol lagt til grund, at »en dommer, der er udnævnt under deltagelse af et mangelfuldt etableret og fejlagtigt fungerende (domstolsråd) ikke nyder godt af uafhængighedsformodningen«.
- 9 Den forelæggende ret bemærker, at der i retspraksis fra Sąd Najwyższy (øverste domstol) er udviklet to retningslinjer ved anvendelse af bestemmelserne om mellemaf afgørelser om upartiskhed og uafhængighed. Ifølge en snæver fortolkning af artikel 29, i loven om den øverste domstol, skal en anmodning om at gennemføre en mellemaf afgørelse om upartiskhed og uafhængighed angive omstændigheder (og beviser) relateret til udnævnelsen af en dommer og den pågældendes adfærd efter dennes udnævnelse, hvilket vil gøre det muligt at antage, at kravet om uafhængighed og upartiskhed i den berørte dommers tilfælde ikke var opfyldt, samt hvilke virkninger overtrædelsen af kravet om uafhængighed og upartiskhed har haft på udfaldet af resultatet i en konkret sag under hensyntagen til sagens karakter. Formålet med institutionen for en mellemaf afgørelse med henblik på vurdering af uafhængighed og upartiskhed af en dommer, hvilket fremgår af artikel 25, stk. 5, i loven om den øverste domstol, er ikke at betvivle ordningen med udnævnelse af dommere, som lovgiver har fastsat, men at vurdere de individuelle forhold vedrørende udnævnelsen af en bestemt dommer og dennes adfærd efter udnævnelsen, og denne vurdering bør ske under hensyn til omstændighederne i den konkrete sag.
- 10 Ovennævnte retspraksis er både blevet udviklet i sammensætninger med en enkelt dommer (refererende dommer) sat af dommere fra Sąd Najwyższy (øverste domstol) og i dommerkollégier sammensat af personer, der er udnævnt til embedet

som dommer i Sąd Najwyższy (øverste domstol), der er omfattet af afgørelsen fra de tre sammensatte afdelinger ved den øverste domstol. Der er én forskel mellem dommene, der er afsagt af disse dommerkollegier: dommerkollegierne, der er sammensat af dommere fra Sąd Najwyższy (øverste domstol), betragter proceduren med henblik på afsigelse af en mellemafgørelse om upartiskhed og uafhængighed, der er fastsat i loven, som overflødig, idet selv før denne procedure blev indført i det polske retssystem, kunne parterne kræve, at en dommer blev udelukket, hvis der forelå en omstændighed af en sådan art, at der kunne rejses rimelig tvivl om en dommers upartiskhed i en given sag (artikel 49, stk. 1, i den civile retsplejelov samt artikel 41, stk. 1, i strafferetsplejeloven).

- 11 Der er imidlertid også en helt anden retspraksis fra Sąd Najwyższy (øverste domstol), der er udviklet med hensyn til disse mellemafgørelser om upartiskhed og uafhængighed, hvor der blandt alle dommere ved Sąd Najwyższy (øverste domstol), ved lodtrækning, blev udvalgt et dommerkollegium sammensat af dommere ved denne domstol, hvilket ikke er omfattet af afgørelsen fra de tre sammensatte afdelinger i den øverste domstol. I disse sager blev de dommere, der var omfattet af mellemafgørelsen fra de tre sammensatte afdelinger i Sąd Najwyższy (øverste domstol), udelukket fra behandling af hovedsagen da en dommer, der blev udnævnt som følge af en indstilling fra domstolsrådet i den nye sammensætning i overensstemmelse med afgørelsen fra de tre sammensatte afdelinger i Sąd Najwyższy (øverste domstol), ikke opfyldte minimumskravet til upartiskhed.
- 12 Sąd Najwyższy (øverste domstol) har desuden præciseret, at dommene fra Trybunał Konstytucyjny (forfatningsdomstol) af 14. juli 2021, 24. november 2021 og 10. marts 2022 ikke er bindende. Disse afgørelser indebærer ikke, at gældende ret bliver en nullitet, og de binder derfor ikke uafhængige domstole, og særligt ikke Sąd Najwyższy (øverste domstol). Desuden bør der ses bort fra de nævnte domme fra Trybunał Konstytucyjny (forfatningsdomstol), da de må anses som uforenelige med princippet om EU-rettens forrang (Domstolens dom af 22.2.2022, RS (Virkningerne af forfatningsdomstolens domme), C-430/21, EU:C:2022:99, bl.a. præmis 77).
- 13 Sąd Najwyższy (øverste domstol) henviser i denne forbindelse også til Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols praksis i dommene af 22. juli 2021 i sagen Reczkowicz mod Polen, sag nr. 43447/19, ECHR:2021:0722; af 8. november 2021 i sagen Dolińska-Ficek og Ozimek mod Polen, sag nr. 49868/19 og 57511/19, ECHR:2021:1108 og af 3. februar 2022 i sagen Advance Pharma sp. z o.o. mod Polen, sag nr. 1469/20. Sąd Najwyższy (øverste domstol) mener, at disse afgørelser giver grundlag for at antage, at det er nødvendigt at udelukke en dommer ved Sąd Najwyższy (øverste domstol), der er udnævnt efter den nye procedure, fra at behandle en sag, uanset omstændighederne i den pågældende sag.
- 14 Den forelæggende ret har anført, at det følger af Domstolens praksis, at der ved vurderingen af overholdelsen af den enkeltes adgang til domstolsprøvelse tages

- hensyn til, om de materielle betingelser og den processuelle fremgangsmåde vedrørende udnævnelse af dommere var udformet på en måde, således at der ikke opstår rimelig tvivl i offentligheden om, at de pågældende dommere er uimodtagelige for påvirkninger udefra og neutrale i forhold til de interesser, som står over for hinanden ((domme af 19.11.2019, A.K. m.fl. (Uafhængighed af disciplinærafdelingen ved Sąd Najwyższy (øverste domstol), C-585/18, C-624/18 og C-625/18, EU:C:2019:982, præmis 134, af 2.3.2021, A.B. m.fl. (Udnævnelse af dommere ved Sąd Najwyższy (øverste domstol) - Appel), C-824/18, EU:C:2021:153, præmis 123; af 15.7.2021, Kommissionen mod Polen (Disciplinærordning, der finder anvendelse på dommere), C-791/19, EU:C:2021:596, præmis 98, af 6.10.2021, W.Ż (Øverste domstol, afdelingen for ekstraordinær prøvelse og offentlige sager - Udnævnelse), C-487/19, EU:C:2021:798, præmis 148)).
- 15 Den forelæggende ret lægger til grund, at det fremgår af dommene af 1. juli 2008, Chronopost og La Poste/UFEX m.fl., C-341/06 P og C-342/06 P, EU:C:2008:375 341/06, præmis 46 og 48 og 26. marts 2020 (særlig procedure for prøvelse af en dom) Simpson mod Rådet og HG mod Kommissionen, C-542/18 RX-II og C-543/18 RX-II, EU:C:2020:232, præmis 57), at der er en forpligtelse til også at efterprøve omstændighederne ved udnævnelse af dommere til dommerstillinger. Forpligtelsen for enhver domstol til at efterprøve, om den i kraft af sin sammensætning udgør en domstol, der garanterer en retfærdig rettergang, blev også bekræftet i dommene af 24. marts 2022, Wagenknecht mod Kommissionen, C-130/21 P, EU:C:2022:226, præmis 15 og af 21. december 2021, Euro Box Promotion og andre, C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 og C-840/19, EU:C: 2021:1034, præmis 206.
- 16 Den forelæggende ret finder, at artikel 29, stk. 5, i loven om den øverste domstol skal og bør fortolkes på en måde, der gør det muligt at opfylde Menneskerettighedsdomstolens praksis samt EU-rettens bestemmelser herom. Dette betyder, at de i denne bestemmelse omtalte »omstændigheder ved udnævnelse« af en dommer, betyder, at der i proceduren for udnævnelse af dommeren JG, til stillingen som dommer i Sąd Najwyższy (øverste domstol), er sket en grov tilsidesættelse af loven bestående i »bevidst og forsætlig« tilsidesættelse af den nye sammensætning af domstolsrådet og præsidenten for Republikken Polens suspending af gennemførelsen af afgørelsen af 28. august 2018 nr. 330/18, hvilket blev anordnet ved afgørelse af 27. september 2018 fra Naczelny Sąd Administracyjny ((øverste domstol i forvaltningsretlige sager), hvilket forhindrede denne domstol i at efterprøve lovligheden af afgørelsen af 28. august 2018. »Omstændighederne ved dommerens adfærd efter udnævnelsen« består for sin del i dommenes manglende stillingtagen (passiv accept) til om udnævnelsesproceduren forløb korrekt på trods af den ovennævnte nationale, EU- og internationale retspraksis.
- 17 På grundlag af disse omstændigheder mener den nuværende sammensætning af Sąd Najwyższy (øverste domstol), at det er nødvendigt for Domstolen at afklare, om det i lyset af EU-reglerne om retten til domstolsprøvelse og om effektive

retsmidler er udelukket at tage omstændighederne ved udnævnelsen af en dommer til et dommerembede i betragtning ved vurderingen af en dommers upartiskhed og uafhængighed, når selve omstændighederne ved udnævnelsen til dommerembedet medfører, at en sådan persons deltagelse i behandlingen af sagen vil krænke den enkeltes adgang til domstolsprøvelse i henhold til artikel 6, stk. 1, EMK.

- 18 Hvis fortolkningen af artikel 19 TEU og artikel 47 i chartret indebærer, at mangler ved udpegelsesproceduren for en dommer i sig selv er tilstrækkelige til at betvivle den pågældendes uafhængighed og upartiskhed i en konkret sag (eller enhver sag), er det nødvendigt at garantere, at anmodningen om en mellemaf afgørelse vedrørende dette spørgsmål behandles af en uafhængig og upartisk domstol, som forudgående er oprettet ved lov. Det dommerkollegium, der ved lodtrækning er udvalgt til at behandle anmodningen om en mellemaf afgørelse i den foreliggende sag, består af to dommere fra Sąd Najwyższy (øverste domstol) og tre dommere, der er omfattet af afgørelsen fra de tre kombinerede afdelinger i Sąd Najwyższy (øverste domstol). En af de sidstnævnte dommere, dommer MS, er allerede blevet udelukket fra at behandle en anden sag på grund af omstændighederne ved hans udnævnelse, efter den samme testprocedure, som i den foreliggende sag, blev gennemført (den øverste domstols afgørelse af 19.10.2023). Dommerne RS og RD er imidlertid udelukket fra behandlingen af sager, der ikke er mellemaf afgørelser om upartiskhed og uafhængighed, hvis en part anmoder herom, og hvis anmodningen behandles af et dommerkollegium, der er udvalgt ved lodtrækning, og som består af en dommer fra Sąd Najwyższy (øverste domstol), der ikke er omfattet af afgørelsen fra de tre sammensatte afdelinger i Sąd Najwyższy (øverste domstol). I Sąd Najwyższys (øverste domstol) sammensætning, som skulle behandle anmodningen om en mellemaf afgørelse i den foreliggende sag, indgår derfor personer, mod hvem en national domstol har afsagt en afgørelse, som nævnt i dommen i sagen W.J. (Ændring af sædvanligt opholdssted for den underholdspligtige) og Getin Noble Bank
- 19 I henhold til artikel 29, stk. 15, i loven om den øverste domstol, behandler Sąd Najwyższy (øverste domstol) anmodning om en mellemaf afgørelse på et ikke-offentligt møde i et dommerkollegium, der er sammensat af fem dommere udvalgt efter lodtrækning »blandt hele Sąd Najwyższys (øverste domstols) sammensætning«. Det betyder, at hvis der er tale om dommere, der er udnævnt til embedet stillingen som dommer ved Sąd Najwyższy (øverste domstol) efter indstilling fra det »nye« domstolsråd, kan andre dommere, der er udnævnt efter indstilling fra domstolsrådet i den nye sammensætning og under lignende omstændigheder, træffe en sådan mellemaf afgørelse. Derfor indikerer praksis fra Sąd Najwyższy (øverste domstol), at metoden til sammensætning af et dommerkollegium, der behandler anmodningen om en mellemaf afgørelse, at det var formålet med loven af 9. juni 2022 og med ordningen med mellemaf afgørelser bevidst at indføre en løsning, der ikke overholder princippet om nemo iudex in causa sua (ingen skal være dommer i egen sag).
- 20 Den forelæggende ret erindrer om, at hvis en dommer fra Sąd Najwyższy (øverste domstol), der er udnævnt i henhold til indstilling fra domstolsrådet i den nye

sammensætning, deltager i behandlingen af en sag, er proceduren, ifølge afgørelsen fra de tre kombinerede afdelinger i Sąd Najwyższy (øverste domstol), ugyldig (i civile sager) eller retten anses for at være sat forkert (i straffesager). Denne afgørelse respekteres dog ikke af de dommere, der er udnævnt til embedet efter indstilling fra domstolsrådet i den nye sammensætning. Disse dommere bliver ikke udeladt fra lodtrækningen af sammensætningen, og der bliver kun med få undtagelser indgivet anmodninger om udelukkelse af dommere fra behandlingen af en mellemafgørelse om upartiskhed og uafhængighed.

- 21 Derfor mener Sąd Najwyższy (øverste domstol), at proceduren med afsigelse af en mellemafgørelse om dommers uafhængighed og upartiskhed, der er fastsat i artikel 29, stk. 4, i loven om den øverste domstol, ikke opfylder de krav, der er nødvendige for at sikre de rettigheder, som ansøgeren er garanteret i trin højere retsakter, især i artikel 6, stk. 1, EMRK, og dermed også artikel 19, stk. 1, TEUF sammenholdt med artikel 47 og artikel 52, stk. 3, i chartret, i en situation, hvor en dommer, der udnævnt til hvervet som dommer i Sąd Najwyższy (øverste domstol) efter indstilling fra domstolsrådet i en ny sammensætning, er blevet udpeget til dommerkollegiet i en appelsag.
- 22 Den forelæggende ret har påpeget, at praksis fra EMD og Sąd Najwyższys (øverste domstol) samt de hidtidige domme fra Domstolen anfægtes af dømmende dommerkollegier sammensat af personer udnævnt til dommere ved Sąd Najwyższy (øverste domstol) efter indstilling fra domstolsrådet i den nye sammensætning. Det er nødvendigt at indhente Domstolens fortolkning af artikel 19 TEU og artikel 47 i chartret vedrørende spørgsmålet om, hvorvidt det er tilladt for den nationale lovgiver at sætte dommerkollegier, der krænker retten til domstolsprøvelse i henhold til artikel 6 EMRK, og samtidig afsiger ugyldige (efter national ret) afgørelser i en EU-sag. Efter den forelæggende rets opfattelse er det uacceptabelt, at en EU-sag (mellemafgørelser om upartiskhed og uafhængighed) afgøres af en ret, der er sammensat af personer, der er udnævnt til dommerembedet under omstændigheder, som i lyset af dommen i sagen A.K. m.fl., giver grundlag for at antage, at en ikke-kompetent domstol anser sig selv som værende kompetent, når national lovgivning overlader pådømmelsen af en mellemafgørelse til en domstol, der ikke er en domstol i henhold til artikel 47 i chartret, og disse omstændigheder yderligere, i lyset af dommen i sagen W.Ż., gør det muligt at se bort fra afgørelser fra en national domstol. Desuden udgør sådanne personers deltagelse i sagsbehandlingen ifølge Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols domme en krænkelse af den enkeltes adgang til domstolsprøvelse, hvorfor en anden holdning ville betyde, at der – i strid med det i chartrets artikel 52, stk. 3, anførte – gælder en lavere standard i EU-retten end efter konventionen. Derfor bør princippet om national processuel autonomi ved sammensætningen af nationale domstole, der er kompetente til at behandle en EU-sag, såsom en mellemafgørelse om upartiskhed og uafhængighed, begrænses på grund af effektivitetsprincippet.
- 23 Det tredje spørgsmål har til formål at tilføje endnu en beskyttelse af retsstaten i form af forpligtelsen til at udforme den nationale domstols sammensætning på en

sådan måde, at EU-standarderne på området for retten til domstolsprøvelse sikres. Det kan nemlig ikke udelukkes, at i betragtning af den nuværende praksis fra de ansvarlige for Sąd Najwyższy (øverste domstol) siden maj 2020, som bl.a. indebærer, at for at forhindre fuldbyrdelsen af Domstolens præjudicielle afgørelser, vil de dømmende dommerkollegier i mellemafgørelser om upartiskhed og uafhængighed fortsat blive sat med deltagelse af personer, der er omfattet af afgørelsen fra de tre sammensatte afdelinger i Sąd Najwyższy (øverste domstol).

- 24 I minimumsvarianten kan denne foranstaltning bestå i forpligtelsen til at anvende eksisterende nationale processuelle institutioner til at fjerne sådanne personer (dommere), hvis deltagelse i behandlingen af sagen vil medføre en krænkelse af den enkeltes adgang til domstolsprøvelse, fra det pågældende dommerkollegium, og derefter at supplere dette kollegium med personer, hvis deltagelse i behandlingen af sagen ikke vil rejse tvivl set fra denne lovs synspunkt. I den maksimale variant, som bør gælde, når det ikke er muligt at anvende nationale processuelle bestemmelser, består det foreslåede retsmiddel i at behandle sagen ved et dommerkollegium, der ikke udtrykkeligt er omtalt i national lovgivning, men som stadigvæk opfylder den enkeltes ret til adgang til en upartisk og uafhængig domstol (ved at se bort fra bestemmelserne i national lovgivning, der omhandler oprettelse af dommerkollegier med fem medlemmer, og i stedet anvende andre bestemmelser i national lovgivning, der foreskriver, at en enkelt dommer ved Sąd Najwyższy (øverste domstol) kan sætte retten i mangel af særlige bestemmelser herom).
- 25 Den forelæggende ret anfører, at det i denne situation – for at sætte retten – er muligt at anvende ordningen, der gælder for at udelukke en dommer, der er fastsat i de nationale processuelle bestemmelser. Anvendelsen af denne institution kræver en udvidet fortolkning af udelukkelseskriterierne, der er i overensstemmelse med konventionen eller EU-retten. Denne fortolkning er anerkendt i Sąd Najwyższys (øverste domstol) praksis i relation til dommerkollegier, der er sammensat af dommere fra Sąd Najwyższy (øverste domstol), der ikke er omfattet af afgørelsen fra de tre sammensatte afdelinger i den øverste domstol.
- 26 Endelig mener den forelæggende ret, at vurderingen af, om det er rimeligt at betvivle en dommers upartiskhed, kræver, at alle omstændigheder, der kan påvirke en dommers adfærd, tages i betragtning. Disse omstændigheder bør vurderes ud fra, om de objektive betingelser for at opfatte en dommer som upartisk og uafhængig og en ret, hvor en sådan dommer deltager, opfattes som en uafhængig domstol, foreligger set fra en gennemsnitlig borgers synspunkt. Dommerens holdning til de ændringer, der er indført i retsvæsenet, har også betydning i denne forbindelse. Først og fremmest skal det anerkendes, at sådanne anmodninger om at udelukke en sådan dommer er berettigede, da den »nye dommer«, der sidder i kollegiet, der træffer den såkaldte mellemafgørelse vedrørende en dommer, ville blive tvunget til at tage stilling til en omstændighed, der også vedrører denne dommer direkte, da omstændigheden er relateret til udnævnelsesproceduren. En sådan dommers deltagelse i behandlingen af anmodningen vil derfor kunne skabe

en opfattelse af domstolens manglende upartiskhed blandt parterne i sagen og i offentligheden.

- 27 Som følge heraf afhænger behandlingen af sådanne mellemafgørelser om upartiskhed og uafhængighed af Sąd Najwyższys (øverste domstol) sammensætning. Hvis en anmodning om udelukkelse fra at deltage i pådømmelsen af mellemafgørelse om upartiskhed og uafhængighed behandles af en dommer fra Sąd Najwyższy (øverste domstol), er den person, der er udnævnt til stillingen som dommer i Sąd Najwyższy (øverste domstol), omfattet af afgørelsen fra de tre sammensatte afdelinger i Sąd Najwyższy (øverste domstol), også udelukket fra at tage stilling til mellemafgørelsen. Anmodninger fra dommere i Sąd Najwyższy (øverste domstol) om at blive udelukket fra at deltage i behandlingen af en mellemafgørelse om upartiskhed og uafhængighed bør også imødekommes, når flertallet af dommere, der indgår i kollegiet ved Sąd Najwyższy (øverste domstol) med henblik på pådømmelsen af mellemafgørelsen om upartiskhed og uafhængighed, hovedsageligt består af personer, der er omfattet af afgørelsen fra de tre sammensatte afdelinger i Sąd Najwyższy (øverste domstol). Hvis en person, der er omfattet af afgørelsen fra de tre kombinerende afdelinger i Sąd Najwyższy (øverste domstol) ved lodtrækning bliver udtrukket til at behandle en anmodning om at udelukke en dommer fra at behandle en mellemafgørelse om upartiskhed og uafhængighed, bør en sådan anmodning omvendt ikke blive imødekommet, hverken når den fremsættes af en dommer ved Sąd Najwyższy (øverste domstol) baseret på fortolkning af bestemmelser i nationale procedurer i overensstemmelse med EU-retten og med konventionen, eller når en sådan anmodning fremsættes direkte af en part. Der er også eksempler på afgørelser, hvor anmodninger fra dommere ved Sąd Najwyższy (øverste domstol) om den såkaldte automatiske udelukkelse fra behandling af mellemafgørelser om upartiskhed og uafhængighed ikke behandles, fordi anmodningerne afvises i henhold til loven.
- 28 Der er derfor i forhold til Sąd Najwyższys (øverste domstols) dømmende virksomhed i relation til mellemafgørelser om upartiskhed og uafhængighed tale om en situation med en ufuldstændig gennemførelse af Domstolens domme i retsstatssager – en slags »a la carte« fuldbyrdelse og en dannelse af en dobbeltstandard på området for retten til domstolsprøvelse. Derfor er det nødvendigt at indhente en direkte udtalelse fra Domstolen om fortolkningen af EU-rettens bestemmelser i forbindelse med mellemafgørelser om upartiskhed og uafhængighed, og at løse spørgsmålet om, hvorvidt den effektive virkning af artikel 19 TEU og artikel 47 i chartret kræver, at den nationale ret – i tilfælde af, at personer, der er omfattet af afgørelsen, der er truffet af de tre kombinerede afdelinger i Sąd Najwyższy (øverste domstol), undlader at erklære sig selv inkompetente/inhabile, og at der ikke tages hensyn til anmodninger indgivet af parterne eller den øverste domstols dommere om udelukkelse af disse personer, og at der ikke ændres praksis i forhold til lodtrækning om rettens sammensætning i relation til en mellemafgørelse om upartiskhed og uafhængighed – anses for at være kompetent til at undlade at anvende nationale bestemmelser, der kræver, at

mellemaf afgørelser om upartiskhed og uafhængighed skal pådømmes af dommerkollegier sat med fem dommere i strid med EU-retten.

ARBEJDSDOKUMENT